Sbírka soudních rozhodnutí

ROZSUDEK SOUDNÍHO DVORA (osmého senátu)

27. dubna 2023*

„Řízení o předběžné otázce – Ochrana spotřebitele – Směrnice 93/13/EHS – Zneužívající ujednání ve spotřebitelských smlouvách – Články 6 a 7 – Smlouvy o úvěru v cizí měně – Právní důsledky prohlášení neplatnosti smlouvy o úvěru z důvodu zneužívající povahy ujednání této smlouvy – Smluvní ujednání, které stanoví, že kurzové riziko nese spotřebitel

Ve věci C-705/21,

jejímž předmětem je žádost o rozhodnutí o předběžné otázce na základě článku 267 SFEU, podaná rozhodnutím Győri Ítélőtábla (regionální odvolací soud v Rábu, Maďarsko) ze dne 10. listopadu 2021, došlým Soudnímu dvoru dne 23. listopadu 2021, v řízení

**MJ**

proti

**AxFina Hungary Zrt.,**

SOUDNÍ DVŮR (osmý senát),

ve složení: M. Safjan, předseda senátu, N. Piçarra a N. Jääskinen (zpravodaj), soudci,

generální advokátka: J. Kokott,

za soudní kancelář: A. Calot Escobar, vedoucí,

s přihlédnutím k písemné části řízení,

s ohledem na vyjádření, která předložili:

– za MJ: L. Marczingós, ügyvéd,

– za AxFina Hungary Zrt.: T. L. Horváth, ügyvéd,

– za maďarskou vládu: M. Z. Fehér a K. Szíjjártó, jako zmocněnci,

– za Evropskou komisi: N. Ruiz García a Zs. Teleki, jako zmocněnci,

* Jednací jazyk: maďarština.

s přihlédnutím k rozhodnutí, přijatému po vyslechnutí generální advokátky, rozhodnout věc bez stanoviska,

vydává tento

## Rozsudek

1 Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce se týká výkladu čl. 6 odst. 1 a čl. 7 odst. 1 směrnice Rady 93/13/EHS ze dne 5. dubna 1993 o zneužívajících ujednáních ve spotřebitelských smlouvách (Úř. věst. 1993, L 95, s. 29; Zvl. vyd. 15/02, s. 288, a oprava, Úř. věst. 2016, L 303, s. 26).

2 Tato žádost byla předložena v rámci sporu mezi MJ a AxFina Hungary Zrt. (dále jen „AxFina“) ohledně právních důsledků prohlášení neplatnosti smlouvy o úvěru vyjádřeném v cizí měně, avšak splatném v národní měně, z důvodu zneužívající povahy ujednání této smlouvy, které stanoví, že kurzové riziko nese spotřebitel.

### Právní rámec

#### *Unijní právo*

3 Článek 6 odst. 1 směrnice 93/13 stanoví:

„Členské státy stanoví, že zneužívající ujednání použitá ve smlouvě uzavřené prodávajícím nebo poskytovatelem se spotřebitelem nejsou podle jejich vnitrostátních právních předpisů pro spotřebitele závazná a že smlouva zůstává pro strany závaznou za stejných podmínek, může-li nadále existovat bez dotyčných zneužívajících ujednání.“

4 Článek 7 odst. 1 této směrnice stanoví:

„Členské státy zajistí, aby v zájmu spotřebitelů a soutěžitelů byly k dispozici odpovídající a účinné prostředky zabraňující dalšímu používání zneužívajících ujednání ve smlouvách, které uzavírají prodávající nebo poskytovatelé se spotřebiteli.“

#### *Maďarské právo*

5 Ustanovení § 231 odst. 1 Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (zákon č. IV z roku 1959, občanský zákoník), ve znění použitelném na spor v původním řízení (dále jen „občanský zákoník“), stanovilo, že není-li stanoveno jinak, musí být peněžitý dluh uhrazen v měně, která je zákonným platidlem v místě platby.

6 Z ustanovení § 232 odst. 1 a 2 občanského zákoníku vyplývá, že ve smluvních vztazích se platí úroky, nestanoví-li zákon jinak, a že použitelná úroková sazba se rovná základní sazbě centrální banky.

7 Z ustanovení § 237 odst. 1 uvedeného zákoníku vyplývá, že v případě neplatné smlouvy musí být obnoven stav před jejím uzavřením.

8 Podle § 237 odst. 2 uvedeného zákoníku platí, že jestliže není možné obnovit stav existující před uzavřením smlouvy, může soud prohlásit smlouvu za použitelnou až do vydání svého rozhodnutí. Podle tohoto ustanovení může být neplatná smlouva prohlášena za platnou, je-li možné odstranit důvod neplatnosti. V takových případech musí nařídit vrácení dosud dlužného plnění, a to případně bez protiplnění.

9 Podle ustanovení az egyes fogyasztói kölcsönszerződések devizanemének módosulásával és a kamatszabályokkal kapcsolatos kérdések rendezéséről szóló 2014. évi LXXVII. törvény (zákon č. LXXVII z roku 2014, kterým se upravují otázky týkající se změny měny, v níž jsou vyjádřeny některé úvěrové smlouvy, a pravidla pro úročení), byly smlouvy o úvěru v cizí měně do budoucna změněny s účinností od 1. února 2015. Tímto zákonem maďarský zákonodárce stanovil mimo jiné přepočet nesplacených pohledávek, denominovaných v cizí měně ke dni stanovenému zákonem, na národní měnu, a upřesnil kritéria pro určení úrokové sazby použitelné v dotčených smlouvách.

## Spor v původním řízení a předběžné otázky

10 Dne 13. února 2008 uzavřela žalobkyně v původním řízení s právní předchůdkyní společnosti AxFina úvěrovou a opční smlouvu za účelem koupě motorového vozidla. Skutečná výše tohoto úvěru činila 2 830 000 maďarských forintů (HUF) (přibližně 7 126 eur), které měly být spláceny po dobu 120 měsíců, a úroky za celé období byly stanoveny na 920 862 HUF (přibližně 2 319 eur).

11 Tato smlouva stanovila úvěr vyjádřený ve švýcarských francích (CHF) a splatný v maďarských forintech. Kolísání směnného kurzu mezi maďarským forintem a švýcarským frankem mělo vliv na povinnost žalobkyně v původním řízení, která hradila měsíční splátky do srpna 2015, splácet úvěr.

12 Győri Ítélőtábla (regionální odvolací soud v Rábu, Maďarsko), který je předkládajícím soudem, prohlásil uvedenou smlouvu za neplatnou z důvodu, že její ujednání, které stanoví, že kurzové riziko nese spotřebitel, je zneužívající.

13 Kromě toho z předkládacího rozhodnutí vyplývá, že podle použitelných maďarských právních předpisů byla dotčená smlouva o úvěru neplatná rovněž z důvodu jejího ujednání, podle něhož se při poskytnutí úvěru použije nákupní kurz, zatímco na splácení tohoto úvěru se použije prodejní kurz nebo jakýkoli jiný směnný kurz odlišný od kurzu stanoveného při poskytnutí úvěru.

14 Poté, co předkládající soud prohlásil tuto smlouvu za neplatnou, pokračovalo řízení před soudem prvního stupně, kterým je Szombathelyi Törvényszék (soud v Szombathely, Maďarsko), ohledně určení právních důsledků tohoto prohlášení neplatnosti.

15 V rámci odvolání byla věc opět předložena předkládajícímu soudu.

16 Uvedený soud má za to, že dotčenou úvěrovou smlouvu nelze po zrušení zneužívajícího ujednání uvedeného v bodě 12 tohoto rozsudku plnit.

17 Stran právních účinků prohlášení neplatnosti této smlouvy uvedený soud poznamenává, že maďarská judikatura vychází převážně z postoje, který zaujal poradní orgán Kúria (Nejvyšší soud, Maďarsko) ve svém stanovisku ze dne 19. června 2019, které není formálně závazné.

18 Podle tohoto stanoviska je jediným právním důsledkem, který lze uplatnit v případě, že úvěrová smlouva obsahuje zneužívající ujednání, jež stanoví, že kurzové riziko nese spotřebitel, „prohlášení platnosti“ podle maďarského práva.

19 V tomto ohledu předkládající soud vysvětluje, že pouze v případě, že nelze odstranit důvod neplatnosti smlouvy, může soud, jemuž byla věc předložena, prohlásit tuto smlouvu za dočasně použitelnou až do dne, kdy vydá rozhodnutí, což nutně souvisí se zánikem uvedené smlouvy do budoucna. V této souvislosti znamená odstranění důvodu neplatnosti pro spotřebitele odstranění celého kurzového rizika vyplývajícího z dotčeného zneužívajícího ujednání (přeměna úvěru na maďarské forinty soudem) nebo jeho části (stanovení horní hranice kurzového rizika soudem) prostřednictvím skutečné změny obsahu uvedené smlouvy. Žádná ze stran tedy nezíská nepřiměřenou finanční výhodu.

20 Předkládající soud si však klade otázku, zda je takový přístup, zejména s ohledem na judikaturu Soudního dvora týkající se výkladu článků 6 a 7 směrnice 93/13, slučitelný s touto směrnicí.

21 Kromě toho se tento soud táže, zda může vnitrostátní soud prohlásit za platnou smlouvu o úvěru, která obsahuje zneužívající ujednání, podle něhož nese kurzové riziko spotřebitel, a nahradit toto zneužívající ujednání ustanoveními občanského zákoníku týkajícími se měny splácení úvěru, úhrady úroků ve smluvních vztazích a určení úrokové sazby.

22 Za těchto podmínek se Győri Ítélőtábla (regionální odvolací soud v Rábu) rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžné otázky:

„1) Brání čl. 6 odst. 1 a čl. 7 odst. 1 směrnice [93/13] takovému výkladu vnitrostátního práva, že v případě, že se zneužívající ujednání ve spotřebitelské smlouvě vztahuje k hlavnímu předmětu, a tudíž úvěrová smlouva nemůže existovat bez ujednání, o němž se má za to, že je zneužívající, spočívají právní důsledky neplatnosti zneužívajícího ujednání v tom, že vnitrostátní soud poté, co prohlásil neplatnost smlouvy jako celku, což znamená, že samotná smlouva nemůže být jako celek zachována a vyvolávat právní účinky závazné pro spotřebitele,
   a) prohlásí smlouvu za platnou, přičemž změní měnu účtu poskytnutého úvěru, který je hlavním předmětem smlouvy, na maďarský forint a nahradí tuto částku denominovanou v měně účtu částkou ve forintech, kterou spotřebitel skutečně obdržel od poskytovatele úvěru, a zároveň určí (nahradí) běžný úrok z takto stanovené jistiny jinak, než jak byl vypočten ve smlouvě prohlášené za neplatnou, tak, aby se ‚původní‘ úroková sazba v době uzavření smlouvy rovnala hodnotě úrokové sazby mezibankovních úvěrů ve forintech jako referenční sazby (BUBOR) platné v době uzavření smlouvy, zvýšené o úrokový diferenciál stanovený v původní smlouvě (denominované v cizí měně);
   b) prohlásí smlouvu za platnou, přičemž stanoví horní hranici směnného kurzu mezi cizí měnou a maďarským forintem, tj. sníží kurzové riziko, které spotřebitel skutečně nese a které vyplývá ze zneužívajícího ujednání smlouvy, na úroveň, kterou soud považuje za přiměřenou a kterou spotřebitel mohl vzít v úvahu v době uzavření smlouvy, a ponechá úrokovou sazbu stanovenou ve smlouvě beze změny až do dne převodu na forinty, který je podle pozdějšího zákona povinný?

2) Je pro odpověď na první otázku relevantní, že k prohlášení platnosti podle maďarského práva

a) dojde buď za skutkového stavu, v němž mezi stranami stále existuje smlouva, tj. v němž je účelem zachování smlouvy umožnit pokračování právního vztahu mezi stranami v budoucnu tím, že se se zpětným účinkem opraví ujednání, která byla shledána zneužívajícími – a současně se na základě pozměněných ujednání přepočítají dosud poskytnutá plnění – a tím se tedy ochrání spotřebitel před zvláště nepříznivými důsledky povinnosti okamžitého vrácení celé částky;
b) nebo k němu dojde za skutkového stavu, v němž již neexistuje smlouva mezi stranami, která má být zkoumána ve sporu týkajícím se zneužívajícího smluvního ujednání – protože smlouva zanikla nebo ji věřitel již dříve vypověděl pro neplacení splátek nebo protože považoval zaplacenou částku za nedostatečnou, nebo v každém případě, protože ji žádná ze stran nepovažuje ve skutečnosti za platnou, nebo proto, že v důsledku soudního rozhodnutí již nemůže být vznesena otázka její neplatnosti – tedy v případě, že prohlášení platnosti smlouvy se zpětnou účinností neslouží k zachování smlouvy v zájmu spotřebitele, ale k tomu, aby bylo možné vypořádat vzájemné závazky a ukončit právní vztah opravou ujednání, které bylo prohlášeno za zneužívající?

3) V případě, že Soudní dvůr odpoví na první otázku pod písm. a) a b) kladně, a rovněž s ohledem na skutečnosti uvedené ve druhé otázce, brání příslušná ustanovení směrnice [93/13] za skutkového stavu popsaného ve druhé otázce písm. a) zachování smlouvy až do dne změny stanovené zákonodárcem v zákoně o převodu cizí měny na forinty, a to nahrazením [neplatných smluvních ujednání] zákonnými ustanoveními, podle nichž:

– není-li stanoveno jinak (čemuž tak není v projednávané věci), musí být peněžité dluhy zaplaceny v měně, která je zákonným platidlem v místě plnění závazku;

– se ve smluvních vztazích hradí úroky, nestanoví-li právní předpis jinak;

– úroková sazba se rovná základní úrokové sazbě centrální banky, nestanoví-li právní předpis jinak?“

**K přípustnosti žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce**

23 Společnost AxFina a maďarská vláda vyjádřily pochybnosti o přípustnosti žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce.

24 Podle společnosti AxFina předkládající soud ve skutečnosti žádá Soudní dvůr, aby posoudil slučitelnost maďarského práva s unijním právem, což spadá do výlučné pravomoci vnitrostátního soudu. Položené otázky kromě toho nesplňují požadavky jasnosti a přesnosti stanovené v čl. 94 písm. c) jednacího řádu Soudního dvora. Je tomu tak jednak v případě důvodů, které vedly uvedený soud k položení těchto otázek, a jednak v případě určení relevantních pravidel unijního práva v rámci druhé položené otázky.

25 Maďarská vláda je toho názoru, že tato druhá otázka je hypotetická, neboť se týká případu, který nesouvisí s realitou sporu v původním řízení, a sice případu, kdy existuje smlouva mezi dotčeným prodávajícím nebo poskytovatelem a dotčeným spotřebitelem.

26 Je třeba připomenout, že aby Soudní dvůr mohl podat výklad unijního práva, který bude vnitrostátnímu soudu užitečný, čl. 94 písm. c) jednacího řádu Soudního dvora stanoví, že žádost o rozhodnutí o předběžné otázce musí obsahovat uvedení důvodů, na základě kterých má

předkládající soud pochybnosti o výkladu nebo platnosti určitých ustanovení unijního práva, jakož i vztah, který spatřuje mezi těmito ustanoveními a vnitrostátními právními předpisy použitelnými ve sporu v původním řízení (rozsudek ze dne 31. března 2022, Lombard Lízing, C-472/20, EU:C:2022:242, bod 27 a citovaná judikatura).

27 Podle ustálené judikatury Soudního dvora přísluší pouze vnitrostátnímu soudu, kterému byl spor předložen a který nese odpovědnost za soudní rozhodnutí, jež bude vydáno, aby s ohledem na konkrétní okolnosti věci posoudil jak nezbytnost rozhodnutí o předběžné otázce pro vydání jeho rozsudku, tak relevanci otázek, které Soudnímu dvoru klade a na které se vztahuje domněnka relevance. Proto když se položená otázka týká výkladu nebo platnosti pravidla unijního práva, Soudní dvůr je v zásadě povinen rozhodnout, s výjimkou situace, kdy je zjevné, že žádaný výklad nemá žádný vztah k realitě nebo předmětu sporu v původním řízení, pokud se jedná o hypotetický problém nebo dále pokud Soudní dvůr nedisponuje skutkovými nebo právními poznatky nezbytnými pro užitečnou odpověď na uvedenou otázku (rozsudek ze dne 31. března 2022, Lombard Lízing, C-472/20, EU:C:2022:242, bod 28 a citovaná judikatura).

28 Podle ustálené judikatury rovněž platí, že v rámci řízení upraveného v článku 267 SFEU, které je založeno na jasném rozdělení funkcí mezi vnitrostátními soudy a Soudním dvorem, má pouze vnitrostátní soud pravomoc vykládat a uplatňovat ustanovení vnitrostátního práva, zatímco Soudní dvůr je oprávněn rozhodovat pouze o výkladu nebo platnosti právního předpisu Unie, a to na základě skutečností, které mu sdělil vnitrostátní soud (rozsudek ze dne 31. března 2022, Lombard Lízing, C-472/20, EU:C:2022:242, bod 29 a citovaná judikatura).

29 V projednávané věci z předkládacího rozhodnutí vyplývá, že spor v původním řízení se týká právních důsledků prohlášení neplatnosti smlouvy o úvěru vyjádřeném v cizí měně, který je však splatný v národní měně a tato neplatnost vyplývá ze zneužívající povahy ujednání této smlouvy, které stanoví, že kurzové riziko nese spotřebitel. V této souvislosti si předkládající soud svými třemi předběžnými otázkami přeje zjistit, zda je přístup, který se řídí stanoviskem poradního orgánu Kúria (Nejvyšší soud) ze dne 19. června 2019, podle kterého mají vnitrostátní soudy prohlásit takovou smlouvu za platnou a upravit povinnosti spotřebitele prostřednictvím změny jejího obsahu, v souladu se směrnicí 93/13.

30 V případě druhé otázky, je konkrétně třeba upřesnit, že mezi případy uvedené v této otázce spadá rovněž situace, kdy mezi dotčeným prodávajícím nebo poskytovatelem a dotčeným spotřebitelem již neexistuje žádná smlouva, a že tyto případy doplňují ty, které jsou uvedeny v první otázce, jež se týkají výkladu čl. 6 odst. 1 a čl. 7 odst. 1 směrnice 93/13.

31 S ohledem na tyto skutečnosti není zjevné, že položené otázky nejsou relevantní pro účely vyřešení sporu v původním řízení nebo že se jedná o hypotetický problém.

32 Je tedy třeba mít za to, že žádost o rozhodnutí o předběžné otázce je přípustná.

## K předběžným otázkám

33 Úvodem je nutno uvést, že ze žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce vyplývá, že smluvní ujednání, které předkládající soud kvalifikoval jako zneužívající, stanoví, že kurzové riziko nese spotřebitel. Podle tohoto soudu se toto ujednání týká hlavního předmětu úvěrové smlouvy dotčené ve věci v původním řízení, takže konstatování zneužívající povahy uvedeného ujednání jej vedlo k prohlášení této smlouvy za neplatnou. V této souvislosti si uvedený soud klade otázku

ohledně důsledků, které je třeba vyvodit z neplatnosti uvedené smlouvy pro období mezi jejím uzavřením, dne 13. února 2008, a 1. únorem 2015, který odpovídá lhůtě stanovené maďarskými právními předpisy pro přeměnu úvěrových smluv vyjádřených v cizí měně na národní měnu.

34 Na předběžné otázky je třeba odpovědět ve světle těchto skutečností.

### *K první a druhé otázce*

35 Podstatou první a druhé otázky předkládajícího soudu, které je třeba zkoumat společně, je, zda čl. 6 odst. 1 a čl. 7 odst. 1 směrnice 93/13 musí být vykládány v tom smyslu, že v případě, že ujednání, které stanoví, že kurzové riziko nese spotřebitel, vede z důvodu své zneužívající povahy k neplatnosti smlouvy o úvěru vyjádřeném v cizí měně, který je však splatný v národní měně, ve které je obsaženo toto ujednání, brání tato ustanovení tomu, aby byla tato smlouva prohlášena za platnou, a aby byl obsah povinností spotřebitele vyplývajících z uvedeného ujednání upraven prostřednictvím změny měny uvedené smlouvy a v ní stanovené úrokové sazby nebo horní hranice směnného kurzu této měny.

36 Úvodem je třeba uvést, že jelikož předkládací rozhodnutí neobsahuje dostatečné informace o tom, jaký význam má pro účely odpovědi na první a druhou otázku okolnost, že prohlášení platnosti dotčené smlouvy o úvěru a úprava povinností spotřebitele vyplývajících z ujednání této smlouvy považovaného za zneužívající mají vnitrostátnímu soudu umožnit úpravu vzájemných povinností dotčeného prodávajícího nebo poskytovatele a dotčeného spotřebitele, jakož i ukončení právního vztahu mezi nimi, není třeba tyto dvě otázky zkoumat z hlediska této okolnosti.

37 Na prvním místě je přitom třeba ohledně důsledků konstatování zneužívající povahy smluvního ujednání připomenout, že cíl sledovaný unijním normotvůrcem v rámci směrnice 93/13 spočívá v nastolení rovnováhy mezi smluvními stranami a zároveň v zásadě v ponechání smlouvy jako celku v platnosti, a nikoli ve zrušení všech smluv, které obsahují zneužívající ujednání (rozsudek ze dne 31. března 2022, Lombard Lízing, C-472/20, EU:C:2022:242, bod 54 a citovaná judikatura).

38 Pokud jde o výklad čl. 6 odst. 1 směrnice 93/13, Soudní dvůr rozhodl, že konstatuje-li vnitrostátní soud neplatnost zneužívajícího ujednání ve smlouvě uzavřené mezi prodávajícím nebo poskytovatelem a spotřebitelem, daný soud nemůže doplnit tuto smlouvu tak, že změní obsah tohoto ujednání (rozsudek ze dne 25. listopadu 2020, Banca B., C-269/19, EU:C:2020:954, bod 30 a citovaná judikatura).

39 Smluvní ujednání, které je prohlášeno za zneužívající, musí být tedy v zásadě považováno za ujednání, které nikdy neexistovalo, takže nemůže mít účinky vůči spotřebiteli. Důsledkem soudního rozhodnutí o zneužívající povaze takového ujednání musí být tudíž v zásadě obnovení právní a faktické situace spotřebitele, ve které by se nacházel, kdyby toto ujednání nebylo sjednáno, zejména prostřednictvím nároku na vrácení prospěchu, který k jeho tíži neoprávněně získal prodávající nebo poskytovatel na základě uvedeného zneužívajícího ujednání (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 31. března 2022, Lombard Lízing, C-472/20, EU:C:2022:242, body 50 a 55 a citovaná judikatura).

40 Pokud by totiž, jak uvedl Soudní dvůr, měl vnitrostátní soud pravomoc změnit obsah zneužívajících ujednání ve smlouvě uzavřené mezi spotřebitelem a prodávajícím nebo poskytovatelem, mohlo by být ohroženo splnění dlouhodobého cíle stanoveného v článku 7 směrnice 93/13, kterým je zabránit dalšímu používání zneužívajících ujednání v takových smlouvách. Tato možnost by totiž mohla přispět k odstranění odrazujícího účinku pro prodávající

a poskytovatele tím, že se taková zneužívající ujednání vůči spotřebiteli jednoduše neuplatní, a mohlo by je to svádět k používání uvedených ujednání, jelikož by věděli, že i kdyby mělo být rozhodnuto o jejich neplatnosti, mohl by vnitrostátní soud smlouvu v nezbytném rozsahu doplnit, takže by jejich zájmy byly tímto způsobem přesto zajištěny (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 3. března 2020, Gómez del Moral Guasch, C-125/18, EU:C:2020:138, bod 60 a citovaná judikatura).

41 Vnitrostátní soud proto nemůže, aby neohrozil tento cíl, zhojit neplatnost smlouvy vyplývající ze zneužívající povahy ujednání v ní obsaženého tím, že prohlásí tuto smlouvu za platnou a zároveň změní její měnu a úrokovou sazbu stanovenou v uvedené smlouvě, nebo tím, že stanoví horní hranici směnného kurzu této měny. Takový zásah soudu by v konečném důsledku znamenal změnu obsahu tohoto ujednání a byl by tedy v rozporu s judikaturou citovanou v předchozím bodě tohoto rozsudku.

42 Na druhém místě však z judikatury vyplývá, že pokud, tak jako v projednávané věci, musí být dotčená smlouva o úvěru zrušena v plném rozsahu poté, co bylo zrušeno její zneužívající smluvní ujednání, může být takové ujednání výjimečně zrušeno a nahrazeno dispozitivním ustanovením vnitrostátního práva nebo použitelným ustanovením v případě souhlasu smluvních stran. Taková možnost je omezena na případy, kdy by zrušení celé smlouvy vystavilo spotřebitele zvláště nepříznivým důsledkům, takže by byl penalizován (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 31. března 2022, Lombard Lízing, C-472/20, EU:C:2022:242, bod 41 a citovaná judikatura).

43 V tomto ohledu Soudní dvůr rozhodl, že vnitrostátní soud musí mít případně možnost vyhovět návrhu na zrušení smlouvy o úvěru založenému na zneužívající povaze ujednání o kurzovém riziku, pokud bylo konstatováno, že toto ujednání je zneužívající povahy a tato smlouva nemůže nadále existovat bez uvedeného ujednání (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 14. března 2019, Dunai, C-118/17, EU:C:2019:207, bod 56).

44 V tomto rámci je třeba rovněž uvést, že pokud má vnitrostátní soud za to, že by prohlášení neplatnosti dotčené úvěrové smlouvy mělo za následek penalizaci spotřebitele ve smyslu judikatury uvedené v bodě 42 tohoto rozsudku, nepředstavuje nahrazení dotčeného zneužívajícího ujednání dispozitivními ustanoveními vnitrostátního práva jediný důsledek, který je v souladu se směrnicí 93/13 (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 25. listopadu 2020, Banca B., C-269/19, EU:C:2020:954, body 39 a 40).

45 V případě neexistence dispozitivního ustanovení vnitrostátního práva nebo ustanovení použitelného v případě souhlasu stran dotčené úvěrové smlouvy, které by mohlo nahradit dotčená zneužívající ujednání, Soudní dvůr upřesnil, že pokud spotřebitel nevyjádřil přání ponechat v platnosti tato zneužívající ujednání a zrušení této smlouvy by jej vystavilo zvláště nepříznivým důsledkům, vysoká úroveň ochrany spotřebitele, která musí být zajištěna podle směrnice 93/13, vyžaduje, aby za účelem obnovení skutečné rovnováhy mezi vzájemnými právy a povinnostmi smluvních partnerů vnitrostátní soud při zohlednění vnitrostátního práva jako celku přijal veškerá opatření nezbytná k ochraně spotřebitele před zvláště nepříznivými důsledky, které by zrušení dotčené smlouvy o úvěru mohlo způsobit, zejména z důvodu okamžité splatnosti pohledávky prodávajícího nebo poskytovatele vůči tomuto spotřebiteli (rozsudek ze dne 31. března 2022, Lombard Lízing, C-472/20, EU:C:2022:242, bod 56 a citovaná judikatura).

46 Za zvláštních okolností tak Soudní dvůr mohl zejména konstatovat, že nic nebrání tomu, aby vnitrostátní soud vyzval smluvní strany k vyjednávání, pokud stanoví rámec těchto vyjednávání a cílem těchto vyjednávání je nastolit mezi právy a povinnostmi smluvních partnerů skutečnou rovnováhu zohledňující zejména cíl směrnice 93/13, který spočívá v ochraně spotřebitele (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 25. listopadu 2020, Banca B., C-269/19, EU:C:2020:954, bod 42).

47 Soudní dvůr kromě toho upřesnil, že pokud má vnitrostátní soud s ohledem na povahu dotčené smlouvy o úvěru za to, že není možné obnovení stavu, v němž by se smluvní strany nacházely, pokud by tato smlouva nebyla uzavřena, přísluší mu zajistit, aby se spotřebitel v konečném důsledku nacházel v situaci, ve které by se nacházel, pokud by ujednání považované za zneužívající nikdy neexistovalo (rozsudek ze dne 31. března 2022, Lombard Lízing, C-472/20, EU:C:2022:242, bod 57).

48 Vnitrostátní soud proto může za účelem ochrany zájmů spotřebitele mimo jiné nařídit vrácení částek neoprávněně vybraných věřitelem na základě ujednání považovaného za zneužívající, přičemž k takovému vrácení dochází z důvodu bezdůvodného obohacení (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 31. března 2022, Lombard Lízing, C-472/20, EU:C:2022:242, bod 58).

49 Je však nutno uvést, že pravomoci soudu nemohou jít nad rámec toho, co je nezbytně nutné k obnovení smluvní rovnováhy mezi smluvními stranami, a tedy k ochraně spotřebitele před zvláště nepříznivými důsledky, které by zrušení dotčené smlouvy o úvěru mohlo způsobit (rozsudek ze dne 31. března 2022, Lombard Lízing, C-472/20, EU:C:2022:242, bod 59).

50 Na první a druhou otázku je tedy třeba odpovědět tak, že čl. 6 odst. 1 a čl. 7 odst. 1 směrnice 93/13 musí být vykládány v tom smyslu, že v případě, že ujednání, které stanoví, že kurzové riziko nese spotřebitel, vede z důvodu své zneužívající povahy k neplatnosti smlouvy o úvěru vyjádřeném v cizí měně, který je však splatný v národní měně, ve které je obsaženo toto ujednání, brání tato ustanovení tomu, aby byla tato smlouva prohlášena za platnou a obsah povinností spotřebitele vyplývajících z uvedeného ujednání byl upraven prostřednictvím změny měny uvedené smlouvy a v ní stanovené úrokové sazby nebo horní hranice směnného kurzu této měny.

### *Ke třetí otázce*

51 Podstatou třetí otázky předkládajícího soudu je, zda musí být čl. 6 odst. 1 směrnice 93/13 vykládán v tom smyslu, že v případě, že ujednání, které stanoví, že kurzové riziko nese spotřebitel, vede z důvodu své zneužívající povahy k neplatnosti smlouvy o úvěru vyjádřeném v cizí měně, který je však splatný v národní měně, ve které je obsaženo toto ujednání, brání toto ustanovení tomu, aby byla tato smlouva během období ode dne jejího uzavření do dne nabytí účinnosti vnitrostátní právní úpravy, která stanoví přeměnu smluv o úvěru vyjádřených v cizí měně na národní měnu, ponechána v platnosti tím, že uvedené ujednání bude nahrazeno ustanoveními vnitrostátního práva týkajícími se měny splacení úvěru, úhrady úroků ve smluvních vztazích a určení úrokové sazby.

52 Jak bylo uvedeno v bodě 42 tohoto rozsudku, Soudní dvůr sice uznal, že vnitrostátní soud může nahradit zneužívající ujednání smlouvy o úvěru dispozitivním ustanovením vnitrostátního práva, avšak tato možnost je omezena na výjimečné případy, a sice ty, ve kterých by soud musel v důsledku prohlášení neplatnosti tohoto zneužívajícího ujednání zrušit celou tuto smlouvu, čímž by dotyčného spotřebitele vystavil zvláště nepříznivým důsledkům, takže by byl tento spotřebitel penalizován.

53 Taková možnost nahradit zneužívající ujednání – která je výjimkou z obecného pravidla, že dotčená smlouva zůstává pro strany závaznou pouze tehdy, může-li nadále existovat bez svých zneužívajících ujednání – je omezena na ustanovení vnitrostátního práva, jež mají dispozitivní povahu nebo jsou použitelná v případě souhlasu stran, a je založena zejména na tom, že se u takových ustanovení má za to, že neobsahují zneužívající ujednání (rozsudek ze dne 3. října 2019, Dziubak, C-260/18, EU:C:2019:819, bod 59 a citovaná judikatura).

54 Tato ustanovení totiž mají odrážet rovnováhu, kterou chtěl vnitrostátní zákonodárce nastolit mezi všemi právy a povinnostmi stran některých smluv pro případ, že se strany buď neodchýlily od standardního pravidla, které vnitrostátní zákonodárce pro dotyčné smlouvy stanovil, nebo si výslovně zvolily, že se použije pravidlo, které pro tento účel vnitrostátní zákonodárce zavedl (rozsudek ze dne 3. října 2019, Dziubak, C-260/18, EU:C:2019:819, bod 60 a citovaná judikatura).

55 Kromě toho z této judikatury vyplývá, že mezery ve smlouvě, jež vznikly zrušením jejích zneužívajících ujednání, nelze vyplnit pouze na základě vnitrostátních ustanovení obecné povahy (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 3. října 2019, Dziubak, C-260/18, EU:C:2019:819, bod 62).

56 Na třetí otázku je tedy třeba odpovědět tak, že čl. 6 odst. 1 směrnice 93/13 musí být vykládán v tom smyslu, že v případě, že ujednání, které stanoví, že kurzové riziko nese spotřebitel, vede z důvodu své zneužívající povahy k neplatnosti smlouvy o úvěru vyjádřeném v cizí měně, který je však splatný v národní měně, ve které je obsaženo toto ujednání, brání toto ustanovení tomu, aby byla tato smlouva během období ode dne jejího uzavření do dne nabytí účinnosti vnitrostátní právní úpravy, která stanoví přeměnu smluv o úvěru vyjádřených v cizí měně na národní měnu, ponechána v platnosti tím, že uvedené ujednání bude nahrazeno vnitrostátními ustanoveními obecné povahy, pokud taková ustanovení vnitrostátního práva nemohou užitečně nahradit toto ujednání pouhým nahrazením ze strany vnitrostátního soudu, které nevyžaduje jeho zásah, jenž by vedl k pozměnění obsahu zneužívajícího ujednání obsaženého ve smlouvě.

## K nákladům řízení

57 Vzhledem k tomu, že řízení má, pokud jde o účastníky původního řízení, povahu incidenčního řízení ve vztahu ke sporu probíhajícímu před předkládajícím soudem, je k rozhodnutí o nákladech řízení příslušný uvedený soud. Výdaje vzniklé předložením jiných vyjádření Soudnímu dvoru než vyjádření uvedených účastníků řízení se nenahrazují.

Z těchto důvodů Soudní dvůr (osmý senát) rozhodl takto:

**1) Článek 6 odst. 1 a čl. 7 odst. 1 směrnice Rady 93/13/EHS ze dne 5. dubna 1993 o zneužívajících ujednáních ve spotřebitelských smlouvách**

**musí být vykládány v tom smyslu, že**

**v případě, že ujednání, které stanoví, že kurzové riziko nese spotřebitel, vede z důvodu své zneužívající povahy k neplatnosti smlouvy o úvěru vyjádřeném v cizí měně, který je však splatný v národní měně, ve které je obsaženo toto ujednání, brání tato ustanovení tomu, aby byla tato smlouva prohlášena za platnou a obsah povinností spotřebitele vyplývajících z uvedeného ujednání byl upraven prostřednictvím změny měny uvedené smlouvy a v ní stanovené úrokové sazby nebo horní hranice směnného kurzu této měny.**

**2) Článek 6 odst. 1 směrnice 93/13**

**musí být vykládán v tom smyslu, že**

**v případě, že ujednání, které stanoví, že kurzové riziko nese spotřebitel, vede z důvodu své zneužívající povahy k neplatnosti smlouvy o úvěru vyjádřeném v cizí měně, který je však splatný v národní měně, ve které je obsaženo toto ujednání, brání toto ustanovení tomu, aby byla tato smlouva během období ode dne jejího uzavření do dne nabytí účinnosti vnitrostátní právní úpravy, která stanoví přeměnu smluv o úvěru vyjádřených v cizí měně na národní měnu, ponechána v platnosti tím, že uvedené ujednání bude nahrazeno vnitrostátními ustanoveními obecné povahy, pokud taková ustanovení vnitrostátního práva nemohou užitečně nahradit toto ujednání pouhým nahrazením ze strany vnitrostátního soudu, které nevyžaduje jeho zásah, jenž by vedl k pozměnění obsahu zneužívajícího ujednání obsaženého ve smlouvě.**

Podpisy.